

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет журналістики
Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

09 _____ 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ

для студентів

спеціальності

061 «Журналістика»

рівня вищої освіти

першого (бакалаврського)

освітньої програми

061.00.02 «Реклама і зв'язки з громадськістю»

Київ – 2023

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет журналістики

Кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ

для студентів

спеціальності

061 Журналістика

рівня вищої освіти

першого (бакалаврського)

освітньої програми

061.00.02 «Реклама і зв'язки з громадськістю»

Київ – 2022

Розробники:

Белофастова Таїсія Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Грисюк Володимир Петрович, викладач кафедри журналістики та нових медіа Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Поліщук Тетяна Ігорівна, старший викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Белофастова Таїсія Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Грисюк Володимир Петрович, викладач кафедри журналістики та нових медіа Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка;

Поліщук Тетяна Ігорівна, старший викладач кафедри реклами та зв'язків з громадськістю Факультету журналістики Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри реклами та зв'язків з громадськістю.

Протокол від 02 вересня 2022 року № 1

Завідувач кафедри *Новохатько* Л. М. Новохатько

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Реклама і зв'язки з громадськістю»

02 вересня 2022 року

Гарант освітньо-професійної програми *Нетреба* М. М. Нетреба

Робочу програму перевірено

_____. 2022 р.

Заступник декана Факультету журналістики з науково-методичної та навчальної роботи *Сошинська* В. Є. Сошинська

Пролонговано:

на 20²³/20²⁴ н.р. *Новохатько* *Новохатько* д.з. «23» 08 20²³ р., протокол № 1

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» 20__ р., протокол № _____

ЗМІСТ

Зміст.....	3
1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	5
3. Результати навчання за дисципліною.....	5
4. Структура навчальної дисципліни.....	6
5. Програма навчальної дисципліни	
<i>Змістовий модуль 1 Я - студент.....</i>	6
<i>Змістовий модуль 2 Вступ до спеціальності.....</i>	8
<i>Змістовий модуль 3 Вступ до спеціальності.....</i>	
<i>Змістовий модуль 4 Лідерствослужіння.....</i>	
6. Контроль навчальних досягнень	
<i>6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів.....</i>	9
<i>6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання...</i>	10
<i>6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.....</i>	11
<i>6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.....</i>	11
<i>6.5. Шкала відповідності оцінок.....</i>	12
7. Навчально-методична карта дисципліни «Університетські студії»	13
8. Рекомендовані джерела.....	
<i>Основні.....</i>	14
<i>Додаткові.....</i>	14

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Я – студент»**

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання (денна)
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	1 / 30
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	1
Обсяг кредитів	1
Обсяг годин, в тому числі:	30
Аудиторні	14
Модульний контроль	2
Семестровий контроль	–
Самостійна робота	14
Форма семестрового контролю	залік

«Вступ до спеціальності «Журналістика»»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання (денна)
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	2 / 60
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом:	2
Обсяг кредитів	2
Обсяг годин, в тому числі:	60
Аудиторні	28
Модульний контроль	4
Семестровий контроль	–
Самостійна робота	28
Форма семестрового контролю	залік

«Лідерствослужіння»

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вид дисципліни	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг кредитів/годин	1/30
Курс	1
Семестр	1
Кількість змістових модулів з розподілом	1
Обсяг кредитів	1
Обсяг годин, зокрема:	30
Аудиторні	14
Модульний контроль	2
Семестровий контроль	–
Самостійна робота	14
Форма семестрового контролю	залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Університетські студії» складається з трьох змістових модулів – навчальних дисциплін «Я – студент», «Лідерствослужіння», «Вступ до спеціальності».

Програма кожного змістового модуля конкретизує обсяги знань, які мають опанувати студенти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу блоку дисциплін «Університетські студії», необхідне методичне забезпечення, складові й критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Університетські студії» завершується підсумковим контролем – заліком за результатами засвоєння всіх трьох змістових модулів – «Я – студент», «Лідерство служіння», «Вступ до спеціальності «Журналістика»».

Метою змістового модуля «Я – студент» є допомога студентам увійти в нове для них навчальне середовище Університету, подолати організаційні труднощі першого року навчання, розкрити свої найкращі якості та бути лідером. Висвітлено етапи становлення ідеї Університету; життєвий та творчий шлях Б. Д. Грінченка, чие ім'я носить Університет; історію розвитку навчального закладу; подано відомості про організацію системи навчання, портал Університету, студентську групу; розглядаються методи і прийоми роботи з інформацією.

Завдання змістового модулю «Я – студент» передбачають такі процеси як розвиваток *інтегральної компетентності*; здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі соціальних комунікацій, що передбачає застосування положень і методів соціально-комунікаційних та інших наук і характеризується невизначеністю умов.

«Вступ до спеціальності «Журналістика»» є частиною блоку **«Університетські студії»**, метою курсу є - освоєння студентом комплексу теоретичних і практичних знань журналістики необхідних для підготовки фахівців з журналістики на основі структури та функціональних компонентів журналістської сфери, технології створення медіапродуктів, методів вдосконалення журналістських навичок.

Завдання модулів «Вступ до спеціальності «Журналістика» є формування фундаментальних основ діяльності ЗМІ на демократичних та гуманітарних принципах стосовно журналістики правової соціальної держави, ввести студента у систему понять загальних закономірностей функціонування журналістики, навчити його застосовувати теоретичні знання у практичній діяльності.

Метою модулю **«Лідерствослужіння»** є формування у студентів соціальної відповідальності та системи спеціальних знань у галузі лідерства, розуміння концептуальних основ лідерства служіння; набуття умінь, необхідних для лідера, розвиток лідерських якостей.

Завдання курсу:

- ознайомити студентів з лідерством-служінням та його основними принципами;
- розвинути лідерські якості студентів (комунікативні, організаційні, креативність та ін.);
- навчити використовувати принципи лідерства служіння у щоденній діяльності.

Дисципліна спрямована на формування у студентів таких **фахових (професійних) програмних компетентностей** освітньої програми підготовки бакалаврів спеціальності 061 «Журналістика» ОПП «Реклама та зв'язки з громадськістю»:

ЗК 2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 3	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 6	Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
ЗК 7	Здатність працювати у команді.
ЗК 9	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК 11	Здатність спілкуватися державною мовою.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

За результатами вивчення дисципліни студент має отримати такі **результати навчання** освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів 061.00.02 «Реклама та зв'язки з громадськістю», а саме:

РН 2	Застосовувати знання зі сфери реклами та зв'язків з громадськістю для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
------	--

PH 3	Оцінювати свій чи чужий інформаційний продукт, інформаційну акцію, що організована й проведена самостійно або разом з колегами.
PH 6	Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
PH 7	Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.
PH 9	Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.
PH 11	Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.

В результаті студент повинен:

- засвоїти модель підготовки фахівців за освітньою програмою «Реклама і зв'язки з громадськістю» в Університеті Грінченка;
- уміти критично оцінювати отриману інформацію, логічно і раціонально мислити, застосовувати аргументацію для оцінки ситуації і правильності обраного шляху розв'язання задачі з урахуванням контексту;
- усвідомлювати механізми освітнього процесу у вищій школі;
- орієнтуватись у нормативно-правових документах, що регламентують навчання студента у вищому навчальному закладі;
- засвоїти норми поведінки в Університеті Грінченка;
- повага до Університету, його символіки, традицій.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт					
		Аудиторна:					Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лаб. роб	Модульні	
Змістовий модуль 1. Я – СТУДЕНТ, модуль 1							
Мій Університет		2					4
Я – студент-грінченківець		2					4
Феномен Бориса Грінченка			4				4
Я в інформаційному середовищі			4				
Як захистити себе у соціальних мережах			2				2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30	4	10			2	14
Змістовий модуль 2. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА» Модуль 2. ЖУРНАЛІСТИКА І СУСПІЛЬСТВО							
Роль і місце сучасних ЗМІ у житті людства	2	2					
ЗМІ і інформація	6	2					4
ЗМІ як вид бізнесу і індустрія	6	2					4
«Як я розумію професію журналіста»	8		4				4
ЗМІ і аудиторія	6	2					4
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30	8	4			2	16
Модуль 3. ЖУРНАЛІСТИКА: ЗАСОБИ ТА ІНСТРУМЕНТИ							
ЗМІ як дзеркало реального життя	2	2					
«Інформаційна піраміда» як спосіб «конструювання» новинного матеріалу у друкованих	4		4				
ЗМІ та їх ресурси	4	2					2
Способи створення новинного матеріалу у аудіовізуальних ЗМІ	8		4				4
ЗМІ та джерела отримання інформації	4	2					2
Перевірка отриманої інформації на достовірність-запорука успішної діяльності журналіста	6		2				4
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30	6	10			2	12
Змістовий модуль 3. ЛІДЕРСТВОСЛУЖІННЯ, модуль 4							
Знайомство	2	2					
Університет та його роль у розвитку лідерства	6		2				4
Лідерство	2	2					
Служіння як основний вид діяльності лідера	6		2				4
Створення команди та особливості командної роботи	2		2				
Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння	6		2				4
Лідерський спадок	2		2				2
Модульний контроль	2					2	
<i>Разом</i>	30	4	10			2	14
<i>Усього</i>	120	22	34			8	56

5. ПРОГРАМА

Змістовий модуль 1. Я – студент.

Модуль 1

Тема 1. Мій Університет

Походження терміну «університет». Заснування перших університетів на теренах України. Болонська система в Україні, її норми, принципи дії.

Витоки і шляхи розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка. Хронологія основних подій історії Університету: курси Київського навчального округу, Вищі трирічні педагогічні курси імені Б. Д. Грінченка, Київський міський інститут удосконалення вчителів, Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів імені Б. Д. Грінченка, Київський міський педагогічний університет імені Б. Д. Грінченка, Київський університет імені Бориса Грінченка. Університет у рейтингах як показник динаміки розвитку закладу.

Сучасна структура Університету Грінченка. Інститут журналістики, кафедра реклами та зв'язків з громадськістю

Корпоративна культура Університету Грінченка. Місія, цінності. Бренд-бук Університету. Герб, Гімн Університету. Декларація про академічну доброчесність науково-педагогічного, педагогічного працівника Університету. Декларація про академічну доброчесність студента, аспіранта, докторанта Університету.

Тема 2. Я – студент-грінченківець

Соціальний статус студента, особливості студентської діяльності, засоби її оптимізації, система цінностей сучасного студента. Соціальні портрети сучасного студента. Студентство як особлива соціальна група. Фактори ефективної діяльності студента.

Права та обов'язки студентів-грінченківців. Кодекс студента Університету. Поняття про студентську спільноту як різновид соціально організованої групи людей. Етапи її становлення, особливості поведінки членів студентської академічної групи. Студентське самоврядування, його структура, діяльність. Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених Університету Грінченка.

Адаптація першокурсника в університеті. Конфлікт, способи поведінки при конфліктній ситуації. Тестування на рівень сформованості самоконтролю при спілкуванні. Тест Томаса (на рівень адаптації студента до спільної діяльності).

Організація освітнього процесу в Університеті. Європейська кредитно-трансферна та акумулюючої системи оцінювання знань. Поняття «академічна година», «навчальний день», «навчальний тиждень», «навчальний семестр», «навчальний рік». Форми організації навчального процесу та контроль успішності в Університеті (лекція, семінар, практичне, лабораторне заняття, самостійна робота студента, модульний контроль, залік, іспит). Навчання через дослідження, його особливості та переваги. Специфіка модульно-рейтингової системи оцінювання в Університеті Грінченка.

Освітньо-професійна програма «Реклама і зв'язки з громадськістю» як нормативний документ. Навчальний план освітньої програми «Реклама і зв'язки з громадськістю». Графік навчального процесу. Основні поняття «кредит»,

«робоча програма навчальної дисципліни», змістовий модуль, індивідуальний навчальний план студента, е-портфоліо студента, дипломна робота бакалавра, магістерська робота. Система оцінювання навчальних досягнень студента.

Спеціалізації освітньої програми «Реклама і зв'язки з громадськістю» Університету Грінченка. Вибіркові дисципліни в системі фахової підготовки.

Тема 3.

Феномен Бориса Грінченка

Грінченко Борис Дмитрович (1863 – 1910) – український письменник (поет, прозаїк, публіцист, перекладач, літературознавець, драматург), фольклорист, етнограф, мовознавець, лексикограф, видавець просвітницьких книг і редактор першої щоденної загальноукраїнської газети «Громадська Думка», організатор товариства «Просвіта», педагог і громадський діяч. Його багатогранна діяльність, спрямована на формування української нації і становлення Української держави. Борис Грінченко як Великий Просвітитель в історії України.

Патріотизм Грінченка. «Україна. В цьому слові для мене все...». Працелюбство, вимогливість до себе і людей. Феномен Грінченкової невтомності. Людина високої моралі. Незламність перед життєвими випробуваннями.

Чотиритомне видання Б.Д. Грінченка «Словарь української мови» (1907 – 1909 рр.) (<http://wiki.kubg.edu.ua/>).

Біографічно-літературний портал Університету «Грінченко-онлайн» як презентація результатів досліджень про його життя та творчість.

Університетський Музей Б.Д.Грінченка. (2010 р., до сторіччя з дня його смерті)

Пам'ятник Борисові Грінченку (2011 р., до 20-ї річниці незалежності України в Києві, збудований коштом викладачів та студентів Київського університету імені Бориса Грінченка та освітян столиці за підтримки Київської міської державної адміністрації.

Тема 4.

Я в інформаційному середовищі

Комунікація в освітньому середовищі. Форми усної і письмової комунікації студента. Конспект та правила його складання, тези, есе, реферат, письмові творчі роботи. Аудіювання (вміння слухати) та його роль у комунікації. Читання, його роль у навчальній діяльності студента.

Інформаційне суспільство, інформаційне середовище, навички ХХІ століття, електронні ресурси, портал Університету, електронний каталог, електронне навчання, інституційний репозиторій, Вікі-портал, електронне тестування. Корпоративна пошта Університету. Створення смарт-Університету яка стратегічне завдання.

Бібліотека Університету Грінченка як багаторівнева інформаційна система. Університет Грінченка у соціальних мережах.

Тема 5. Як захистити себе у соціальних мережах

Соціальні мережі: їх переваги та недоліки. Особливості вибору соціальних мереж. Гендерні аспекти сприйняття соцмереж. Динаміка приросту користувачів Глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, соціальних мереж.

Вплив соцмереж на настрій, сон, психічне здоров'я і стосунки. Поради щодо користування соціальними мережами.

Правила поведінки при онлайн-спілкуванні. Правила етикету у соціальних мережах. Заповнення профілю в мережі і його налаштування, ступінь доступу і відкритості інформації.

Питання захисту прав і свобод людини в мережі інтернет: світовий та вітчизняний досвід. Фейкова інформація, особливості розпізнавання.

Змістовий модуль 2.

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА»

Модуль 2. Журналістика і суспільство

Тема 1: Роль і місце сучасних ЗМІ у житті людства

Роль і місце сучасних ЗМІ у житті суспільства. Забезпечення базових потреб людства в інформації, освіті та в розвагах навіть в екстремальних умовах війни, пандемії стихійного лиха. Чого хоче від нас суспільство? Аналіз функцій, що їх виконує журналістика на запит суспільства. А чого хочемо ми, обираючи цю професію? .Пріоритети різних поколінь у журналістиці, їх постійність, незмінність і спадковість у ХХ! столітті. Міфи і реалії сучасних ЗМІ за видами: преса, радіо, телебачення, інтернет: спільні та відмінні риси, переваги і недоліки. Засоби масової інформації чи засоби масового ураження?

Тема 2: ЗМІ і інформація

Інформація як філософське і утилітарне поняття. Норберт Вінер і система обміну даними у кібернетиці. Вербальний і невербальний способи обміну інформацією. Інформація і журналістика. Творення інформаційного повідомлення за “методологією Бога”. Класифікація подій: події-”метелики” і події-”монстри”. Поняття новинної(інформаційної) “піраміди”. “Золотий” зріз у журналістиці. Уніфіковані стандарти створення матеріалів у видавничій галузі,пресовій журналістиці та електронних ЗМІ.

Тема 3. ЗМІ як вид бізнесу і індустрія

ЗМІ як вид бізнесу та індустрія: стан і перспективи. Шлях, що їх пройшли українські ЗМІ за тридцять років незалежності: втрати і здобутки. Хто є хто у журналістській професії. Від тирана до лідера, чи навпаки? Порівняльний аналіз та поведінкові характеристики ключових “гравців” у різних видах ЗМІ задля досягнення ними мети.

Семінари 1, 2. «Я обрав професію журналіста, тому що...» – 4 год

Тема 4: ЗМІ і аудиторія

ЗМІ і аудиторія. Форми і методи визначення запитів споживача та організації “зворотного зв’язку” з аудиторією. Сучасні методики вимірювань потреб аудиторії та взаємодія з ринком реклами. Журналістика- ремесло і творчість: спільне, особливості, відмінності. Огляд “інструментів”, що ними послуговується журналіст у своїй діяльності в залежності від виду ЗМІ.

Модуль 3. Журналістика: засоби та інструменти

Тема 5: ЗМІ як дзеркало реального життя

Журналістика як дзеркало реального життя. Відображення подій та фактів чи створення паралельної реальності? Журналістика і пропаганда: спільне та відмінне. Базові принципи журналістської діяльності. Точність, достовірність,

неупередженість проти “інформаційної бульбашки”. Способи висвітлення подій. Поняття “трансляція”, “ретрансляція”, “спостереження”. Організація медіа-події. Метод відтворення факту, реконструкція події.

Семінари 3, 4. «Інформаційна піраміда» як спосіб «конструювання» новинного матеріалу у друкованих ЗМІ – 4 год

Тема 6: ЗМІ та їх ресурси

Класифікація видів ЗМІ за використанням ними ресурсної бази, аналіз переваг та недоліків. Огляд ресурсів та принципи їх використання. Перспективи розвитку ЗМІ через призму ресурсів: -”реінкарнація” друкованих ЗМІ; -”технологізм” ТВ і Р; -інтернет і журналістика: мирне співіснування чи поглинання? Презентація ресурсів факультету журналістики. Гості - керівники НВМ Університету М.Ангелова, Г.Южда, В.Ясиновський.

Семінари 5, 6. Способи створення новинного матеріалу у аудіовізуальних ЗМІ – 4 год

Тема 7: ЗМІ та джерела отримання інформації

Робота журналіста по збору, аналізу та узагальненню інформації. Джерела отримання інформації журналістом у процесі професійної діяльності.”Відкриті” та “оперативні” джерела. Співпраця з прес-службами та прес-центрами центральних та місцевих органів влади та громадських організацій.. Особливості роботи з прес-релізами(заявами, запитами, відкритими листами, зверненнями) у ЗМІ.Перевірка отриманої інформації на достовірність-запорука успішної професійної діяльності.

Семінар 7. Перевірка отриманої інформації на достовірність-запорука успішної діяльності журналіста – 2 год

Змістовий модуль 4. ЛІДЕРСТВОСЛУЖІННЯ

Модуль 4

Форми роботи: тренінгові вправи; мозковий штурм; обговорення; перегляд відео.

Лекція 1. Знайомство

Мета: познайомити учасників з особливостями курсу та його завданнями; створити доброзичливу та відкриту атмосферу; визначити очікування учасників; знайомство учасників один з одним.

Матеріал та обладнання: кольорові олівці; аркуші А4; правила роботи в групі (презентація).

План заняття:

1. Представлення викладача, завдань курсу та правил роботи в групі (7-10 хв.)
2. Вправа «Андрій, апельсин, Амстердам» (15-20 хв.)
3. Вправа «Хто я?» (25-30 хв.)
4. Вправа «Дзеркало» (20-25 хв.)
5. Вправа «Скарб мого серця» (20-25 хв.)
6. Обговорення «Універсальні цінності» (10-15 хв.)
7. Вправа «Ти знаєш, хто ти?» (7 хв.)
8. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: визначити свої найголовніші (3-5) ключові цінності та записати дії, що демонструють ці цінності.

Представлення курсу

Мета: тренер представляє себе та особливості курсу (тренінгові форма роботи; дія-рефлексія; наявність робочих зошитів; проект); тренер разом з групою також визначають правила спільної роботи в групі (повага один до одного; активність; конфіденційність та ін.)

Час виконання: 10-15 хв.

Вправа «Андрій, апельсин, Амстердам»

Мета: познайомити учасників, налаштувати на доброзичливу атмосферу, активізувати когнітивні процеси учасників.

Час виконання: 15 хв.

Обладнання: м'яч

Хід виконання: учасник, який тримає м'яч, повинен назвати своє ім'я, улюблену страву (або хобі) та місто, у якому б хотів побувати. Усі слова повинні починатись із літери імені (або прізвища) учасника. Учасник, що отримує м'яч, повторює слова попередніх учасників, а потім називає інформацію про себе.

Вправа «Хто я?»

Мета: охарактеризувати себе.

Час виконання: 10-15 хв.

Обладнання: робочий зошит (аркуш паперу, ручка)

Хід виконання: протягом двох хвилин учасники записують речення, що починаються словом Я (мені). По закінченню двох хвилин учасники за бажанням зачитують приклади із своїх списків.

Питання для обговорення: Чи складно було виконувати вправу? Які речення переважають (прикметники: Я – розумний; опис ролей: Я – студент; бажання та прагнення: Я хочу спати; Я хочу бути щасливим; захоплення: Я люблю спорт тощо)? Чи хотілося б додати щось до списку? Яка інформація здивувала?

Вправа «Дзеркало»

Мета: познайомити учасників; продемонструвати ефект проєкції; створити атмосферу довіри.

Час виконання: 10-15 хв.

Обладнання: таймер

Хід виконання: учасники об'єднуються у пари. Перший етап триває 30 секунд – учасники дивляться один на одного, не розмовляючи. Другий етап – протягом двох хвилин один учасник розповідає іншому про його дитинство (дитинство партнера). Третій етап – учасники міняються ролями. Четвертий етап – протягом двох хвилин учасники обговорюють, яка інформація була правильною, а в чому були неточності. По закінченню – обговорення в колі.

Питання для обговорення: Які враження (емоції) від усіх частин вправи? Для чого була ця вправа? Які проблеми виникали під час виконання? Чи помітили, що інформацію, яку розповідали про іншого, була схожа на власний досвід?

Вправа «Скарб мого серця»

Мета: познайомити учасників між собою; розкрити внутрішній світ один для одного.

Час виконання: 10-15 хв.

Обладнання: аркуші паперу, олівці, фломастери.

Хід виконання: на аркуші паперу учасники малюють власне «серце», свій внутрішній світ; по закінченню – демонструють та презентують малюнки один одному.

Обговорення «Універсальні цінності»

Мета: продемонструвати, що існують цінності, які поділяються усіма, незалежно від національності, віри сповідання та інше; визначити необхідність лідера пам'ятати про основні універсальні цінності.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: звертаючи увагу на малюнки учасників (попередня вправа), тренер зауважує, що більшість важливих, головних аспектів в учасників спільна (зазвичай учасники зображують сім*ю та друзів). Оскільки сім*я – це люди та стосунки між ними, можна узагальнити, що саме людина та стосунки між людьми є універсальними цінностями.

Питання для обговорення: Чи погоджуєтесь, що людина та стосунки є найважливішими цінностями? Яким чином цінності можуть бути продемонстровані?

Вправа «Ти знаєш, хто ти?»

Мета: одержання зворотного зв'язку.

Час виконання: 10 хв.

Обладнання: стікери

Хід виконання: кожен учасник отримує набір стікерів (за кількістю учасників у групі) та на кожному із них записує асоціації щодо інших учасників. По закінченню – учасники обмінюються стікерами.

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: визначити свої найголовніші (3-5) ключові цінності та записати дії, що демонструють ці цінності.

Семінар 1. Університет та його роль у розвитку лідерства

Мета: визначити основне завдання університету та його роль у розвитку лідерства; ознайомитись з місією КУБГ та основними цінностями; порівняти особистісні цінності та цінності університету; розробити цінності навчальної групи.

Матеріал та обладнання: аркуші А3, маркери, цінності університету (презентація), роздатковий матеріал (місія університету), проектор, відео-кліп.

План заняття:

1. Вправа «Бінго» (10-15 хв.)
2. Мозковий штурм «Університет і ми» (10-15 хв.)
3. Міні-лекція «Корпоративна культура» (5 хв.)
4. Міні-лекція «Цінності університету» (5 хв.)
5. Обговорення «Демонстрація культури» (10-15 хв.)

6. Вправа «Цінності єднають?» (20-25 хв.)

7. Завершення та визначення дз (5-10 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати місію та цінності кількох організацій (національних та іноземних; прибуткових та неприбуткових; виробничі та підприємства сфери послуг).

Вправа «Бінго»

Мета: активізувати учасників, налаштувати на роботу; визначити їх очікування.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: кольорові аркуші

Хід виконання: учасники використовуючи аркуші паперу створюють фігурку людини, без будь-яких додаткових матеріалів (ножиць, скотчу, клею тощо). На голові у отриманої фігурки учасники пишуть своє ім'я та з чим (ким) себе асоціюють; на тулубі – своє життєве кредо; на руках – чого б хотіли отримати від заняття (очікування); на ногах – чим готові поділитись з іншими учасниками. По закінченню – учасники демонструють свої фігурки та діляться тим, що написали.

Мозковий штурм «Університет і ми»

Мета: визначити, які цінності, на думку учасників, є найважливішими для ідеального університету.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники визначають роль сучасного університету, а також які цінності є ключовими для ідеального університету.

Міні-лекція «Корпоративна культура»

Мета: пояснити учасникам поняття корпоративної культури, познайомити їх з місією та візією Університету.

Час виконання: 5 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: тренер пояснює поняття корпоративної культури, просить учасників наводити приклади корпоративної культури Університету.

Міні-лекція «Цінності університету»

Обговорення «Демонстрація цінностей»

Мета: познайомити учасників з цінностями Університету та проаналізувати, чи демонструються вони викладачами та студентами старших курсів.

Час виконання: 15-20 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: тренер називає та пояснює цінності Університету, учасники аналізують, яка поведінка викладачів та студентів демонструє ці цінності.

Вправа «Цінності єднають?»

Мета: познайомити учасників з цінностями один одного, визначити спільні цінності групи та порівняти їх з цінностями університету.

Час виконання: 20-25 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники об'єднуються у групи по троє та обговорюють власні цінності, а також визначають спільні п'ять цінностей. Тренер пояснює, що

спільні цінності не повинні співпадати повністю, важливо, щоб усі учасники їх розділяли. Поступово групи об'єднуються та визначають спільні цінності своєї групи, а також визначають поведінку, яка б демонструвала ці цінності.

Після цього учасники порівнюють власні, групові та цінності університету.

Питання для обговорення: для чого необхідно визначати спільні, групові цінності? Чому компанії та організації визначають свої цінності (в рамках корпоративної культури)? Для чого необхідно порівнювати цінності групи та університету, а також індивідуальні цінності?

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: проаналізувати місію та цінності кількох організацій (національних та іноземних; прибуткових та неприбуткових; виробничі та підприємства сфери послуг).

Лекція 2. Лідерство

Мета: визначити поняття лідерство, розмежувати його з поняттями «керівництво», «управління», «влада»; ознайомити студентів з теоріями та концепціями лідерства; визначити основні принципи лідерства служіння.

Матеріал та обладнання: відео-кліпи; презентації (теорії лідерства, лідерство служіння).

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Стихія лідера» (10-15 хв.)
3. Обговорення «Лідерство» (10 хв.)
4. Міні-лекція «Теорії та концепції лідерства» (7 хв.)
5. Мозковий штурм «Лідерство – Керівництво – Менеджмент – Управління» (10 хв.)
6. Обговорення «Вплив та мотивація» (7-10 хв.)
7. Вправа «Штовхай - Веди» (10-15 хв.)
8. Обговорення «Парадигми лідерства. Криза лідерства» (7-10 хв.)
9. Відео «Малюк» (15-20 хв.)
10. Завершення та обговорення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати ситуацію з власного досвіду або з інших джерел (фільм, книга тощо), де герой намагався контролювати ситуацію з позиції сили.

Обговорення настрою учасників та дз

Мета: визначити потреби та очікування учасників та обговорити дз.

Час виконання: 10 хв.

Матеріал та обладнання: м'яч

Хід виконання: учасники по черзі, кидаючи м'яч один одному, продовжують фрази, які оголошує тренер. Перша фраза: «Сьогодні я ...» (для визначення настрою); друга фраза: «Під час цього заняття я ...» (для визначення

очікувань учасників); третя фраза: «Компанія, яку я досліджував, цінує ...» (якщо частина учасників не підготували завдання, третю фразу можна замінити на «Мало хто знає що я ...»)

Вправа «Стихія лідера»

Мета: дати можливість учасникам більше розкритись один для одного.

Час виконання: 5-10 хв.

Хід виконання: тренер повідомляє, що існує чотири стихії: земля, вогонь, вода та повітря, кожна з яких характеризується певними якостями та ознаками, та просить учасників назвати, яка стихія притаманна їм.

Обговорення «Лідерство»

Мета: дати визначення поняттю «лідерство».

Час виконання: 10 хв.

Матеріал та обладнання: м'яч, фліпчарт (дошка)

Хід виконання: учасники по черзі, передаючи м'яч один одному називають асоціації та ознаки лідерства. Тренер записує ідеї учасників, після цього просить учасників, використовуючи попередні ідеї створити власне визначення лідерства. Після того, як учасники розробили визначення, тренер пропонує їм порівняти власне визначення з визначеннями науковців.

Міні-лекція «Теорії та філософії лідерства»

Мета: познайомити учасників з еволюцією феномену лідерства, теоріями та філософіями лідерства.

Час виконання: 7-10 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: тренер розповідає про теорії та філософії лідерства та основні відмінності та особливості різних підходів до визначення лідерства.

Мозковий штурм «Лідерство – Керівництво – Менеджмент – Управління»

Мета: визначити основні відмінності лідерства та менеджменту.

Час виконання: 15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: Тренер демонструє переклад слів «лідерство» та «менеджмент» на мову жестів. Студенти висловлюють свої думки щодо відмінності та значення даних понять та як це відображено у відповідних жестах.

Учасники обговорюють висловлювання: «Люди не хочуть, щоб ними керували, вони хочуть, щоб їх спрямовували». По завершенню тренер узагальнює поняття «лідерство» та «менеджмент».

Обговорення «Мотивація людей»

Мета: звернути увагу учасників на проблему впливу; показати, що основне питання лідерства – як мотивувати людей, щоб вони працювали; визначити варіанти відповідей на це запитання.

Час виконання: 20 хв.

Хід виконання: Учасники обговорюють питання – який найбільш розповсюджений метод, що використовується для впливу та мотивації інших; як батьки зазвичай намагаються впливати на дітей; як керівники впливають на співробітників; якщо лідер цінує людей та стосунки, як він буде впливати та мотивувати інших?

Вправа «Штовхай – веди»

Мета: продемонструвати силову модель впливу.

Час виконання: 15 – 20 хв.

Хід виконання: Учасники об'єднуються в пари та стають обличчям один до одного та опираються один на одного руками. За командою один з партнерів повинен відштовхнути іншого щонайменше як на метр. Після виконання вправи – обговорення. В ході обговорення тренер представляє визначення сили: «здатність змусити когось виконувати свою волю, використовуючи свою позицію чи силу». Після цього один з учасників зав'язує очі, а інший веде його за руку. Через 5 хв. учасники міняються.

Питання для обговорення: Що ви відчували, коли штовхали? Що ви відчували, коли опирались? Якщо вам вдалось відстояти свою позицію, як ви себе почували? Наведіть приклади з життя, коли проти вас застосовували силу? Чи сприяє силовий вплив роботі з бажанням? Що є джерелом сили? Як силу можна забрати? Чи знаєте ви приклади, коли той, хто мав силу її втрачав? Як ви себе почували, блукаючи із зав'язаними очима? Як ви себе почували, коли необхідно було вести іншого? Чи сприяла ця вправа побудові довіри між вами? Лідер у цьому завданні мав силу (так як і у попередньому), та чи були ваші відчуття іншими? Наведіть приклади лідерів, за якими ви хотіли б слідувати? Які особливості поведінки та ставлення таких лідерів?

Обговорення «Парадигми лідерства. Криза лідерства»

Мета: ознайомити учасників з різними організаційними структурами.

Час: 5 – 10 хв.

Хід виконання: Один із учасників зображує традиційну організаційну систему підприємства. Учасники обговорюють її особливості.

Після цього учасники зачитують цитату Уорена Бенніса: «Це факт, що Америка та її бізнес-середовище доведена до руїн управління і ми сильно потребуємо лідерів. На жаль, дуже важко знайти людей, що готові відстоювати власні принципи та працювати, щоб їх почули. Деякі цікавляться, куди ж поділись усі лідери?» та обговорюють її.

Питання для обговорення: основні обов'язки лідера у цій структурі; основні обов'язки підлеглих у цій структурі; на чому заснована така структура; яка основна мета діяльності такої організаційної структури; яку цінність мають люди у цій структурі; як виглядають стосунки у такій структурі; які можуть виникати проблеми у даній структурі; чи мають люди і стосунки високу цінність у цій структурі; запропонуйте кращу організаційну структуру.

Відео «Малюк» (Babe)

Мета: продемонструвати різні способи впливу на людей.

Час виконання: 25-30 хв.

Матеріал та обладнання: проектор, відео.

Хід виконання: Учасники переглядають епізод та обговорюють його.

Питання для обговорення: Які два способи впливу були продемонстровані в епізоді? Чи обидва підходи були ефективними? Який підхід був кращим? Який підхід сприяв побудові стосунків? Який підхід стимулював страх? Порівняйте цінності Малюка та вівчарки.

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: проаналізувати ситуацію з власного досвіду або з інших джерел (фільм, книга тощо), де герой намагався контролювати ситуацію з позиції сили (вправа є у зошиті).

Семінар 2. Служіння як основний вид діяльності лідера

Мета: визначити поняття служіння у контексті лідерства; розмежувати поняття «бажання» та «потреби»; ознайомитись з ієрархією потреб А.Маслоу; ознайомитись з поглядом Р. Грінліфа на типи лідерів; проаналізувати уміння слухати як ключовий навик лідера.

Матеріал та обладнання: роздатковий матеріал (кейси), піраміда потреб (презентація).

План заняття:

1. Обговорення дз та вивчення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Обговорення «Служіння» (7-10 хв.)
3. Міні-лекція «Піраміда потреб А. Маслоу» (7 хв.)
4. Вправа «Ідеальний лідер – Ідеальний слуга» (15-20 хв.)
5. Міні-лекція «Лідер слуга (за Р.Грінліфом)» (5-7 хв.)
6. Вирішення кейсів «Лідерство служіння у реальному житті» (20 хв.)
7. Відео «Володар перснів» (10 хв.)
8. Вправа «Гаманець лідера» (10-15 хв.)
9. Вправа «Телефон» (10-15 хв.)
10. Вправа «Відмінності» (15-20 хв.)
11. Вправа «Лего» (15-20 хв.)
12. Вправа «Рахуємо» (10-15 хв.)
13. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати статтю про компанію «First Fruits of Washington» та визначити способи, якими лідери компанії задовольняють потреби людей.

Вправа «Знайомтесь – я!»

Обговорення настрою учасників та дз

Мета: визначити потреби та очікування учасників та обговорити дз.

Час виконання: 5-7 хв.

Матеріал та обладнання: торбинка з різноманітними предметами (стрічка, шматочок крейди, фігурка, наліпки тощо).

Хід виконання: учасники по черзі витягують з мішечка будь-яку річ та говорять, які спільні риси в учасників та речей, що вони витягли.

Обговорення «Служіння»

Мета: визначити поняття служіння, дати можливість учасникам поділитись негативним сприйняттям цього поняття та зосередити увагу на позитивних аспектах служіння.

Час виконання: 5-10 хв.

Хід виконання: учасники по черзі говорять свої асоціації зі словом служіння. Тренер звертає увагу на відмінності між «служінням» та «прислуженням», а також на образ сучасного «слуги» (людина, що надає певні послуги).

Міні-лекція «Піраміда потреб»

Мета: розмежувати поняття потреби та бажання; проаналізувати ієрархію потреб А.Маслоу.

Час виконання: 10 хв.

Матеріал та обладнання: презентація

Хід виконання: тренер наголошує, в контексті лідерства служіння служіння означає задоволення потреб інших, тому важливо відрізнити поняття бажання та потреби; учасники розмежовують дані поняття. Після цього тренер демонструє піраміду потреб А.Маслоу та пояснює її особливості та просить учасників наводити приклади, яким чином лідер може допомагати задовольняти ці потреби.

Вправа «Ідеальний лідер – Ідеальний слуга»

Мета: показати учасникам, що лідер та слуга за своїми характеристиками не відрізняються.

Час виконання: 7-10 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники аналізують особистісні риси ідеального лідера, після цього аналізують характеристики ідеального слуги та порівнюють списки.

Міні-лекція «Лідер-слуга»

Мета: проаналізувати визначення лідера-слуги за Р. Грінліфом.

Час виконання: 5-7 хв.

Матеріал та обладнання: презентація

Хід виконання: тренер зачитує учасникам цитату Р.Грінфліфа про лідера, що служить. Учасники аналізують цитату та міркують чи може лідер бути одночасно і слугою, і лідером.

Вирішення кейсів «Лідерство служіння у реальному житті»

Мета: проаналізувати ситуації, у яких у лідера є вибір, з якої позиції діяти: лідера, що служить чи лідера, що прагне влади.

Час виконання: 15 хв.

Матеріал та обладнання: кейси на картках

Хід виконання: учасники об'єднуються у три групи та обговорюють кейси.

Ситуація 1. Однією із цінностей компанії є пунктуальність. Після трьох запізнь співробітника звільняють. Один із співробітників запізнівся втретє. Якими будуть Ваші дії як керівника.

Ситуація 2. Один із співробітників компанії є дуже продуктивним та успішним і приносить компанії високі заробітки, проте з іншими співробітниками він поводить як з другим сортом. Ви, як керівник, попередили співробітника, що така поведінка є неприпустимою, проте ніяких змін не відбулось. Якими будуть Ваші подальші дії?

Ситуація 3. Одного із співробітників щойно підвищили, проте як менеджер він був не досить успішним. Для покращення його лідерських здібностей є

можливість відвідати тренінги з лідерства. Чи можна запропонувати це співробітникові, щоб він не образився?

Відео «Володар перстнів»

Мета: проаналізувати поведінку учасників групи та лідера; показати, як важливо для лідера брати відповідальність і яким чином це впливає на групу.

Час виконання: 10 хв.

Матеріал та обладнання: проектор, відео

Хід виконання: учасники переглядають епізод та обговорюють його.

Питання для обговорення: хто виявився лідером у ситуації? Чому? Яким чином поведінка Фродо змінила інших?

Вправа «Скарбничка лідера»

Мета: визначити основні здібності та уміння лідера.

Час виконання: 5-7 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники визначають здібності, необхідні для лідера.

Тренер повідомляє, що під час наступних занять учасники будуть розвивати ці здібності.

Вправа «Телефон»

Мета: продемонструвати важливість уміння слухати.

Час виконання: 5-7 хв.

Хід виконання: тренер повідомляє одному із учасників фразу, яку він передає наступному учасникові і так по колу. Останній учасник оголошує фразу.

Питання для обговорення: чому слухання є важливим для лідера? Чому іноді саме цьому умінню найскладніше навчитись? Які труднощі виникали під час виконання вправи?

Вправа «Відмінності»

Мета: тренувати уміння слухати.

Час виконання: 15-20 хв.

Хід виконання: учасники об'єднуються у пари. Кожна пара отримує два малюнки, які мають певну кількість відмінностей. Учасники повинні знайти ці відмінності не показуючи один одному свої малюнки.

Питання для обговорення: Які труднощі виникали під час виконання вправи? Що допомагало знайти відмінності? На що спрямована дана вправа?

Вправа «Лего»

Мета: визначити важливість слухання та уміння правильно подавати інформацію.

Час: 15 хв.

Хід виконання: учасники отримують лего та об'єднуються в пари. Один з партнерів будує свою фігуру, а потім даючи вказівки іншому, спрямовує його на побудову такої ж фігури. Інший учасник не бачить готову фігуру та не може ставити запитань. Після виконання – ролі змінюються, проте учасник, що виконує інструкції, може ставити питання.

Питання для обговорення: що було складним/простим у виконанні завдання? Що допомагало? Яка ситуація була складнішою? Коли швидше вдалось побудувати фігуру.

Вправа «Рахуємо»

Мета: згуртувати учасників; показати важливість терпіння та витримки у спілкуванні.

Час: 15 хв.

Хід виконання: учасники заплющивши очі мають порахувати від 1 до кількості учасників, при чому кожен має висловитись один раз. Якщо називають одночасно число чи цифру – вправу починають знову.

Питання для обговорення: що було складним/простим у виконанні завдання? Що допомагало? Чого вчить вправа?

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: проаналізувати ситуацію з власного досвіду або з інших джерел (фільм, книга тощо), де герой намагався контролювати ситуацію з позиції сили (вправа є у зошиті).

Семінар 3. Створення команди та особливості командної роботи

Мета: розмежувати поняття «група», «команда», «колектив», «грумада»; розглянути способи залучення інших до спільної діяльності; проаналізувати способи розвитку лідерського потенціалу членів команди; визначити основні критерії успішної команди.

Матеріал та обладнання:

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Один у полі» (10-15 хв.)
3. Вправа «Повітряні хмарочки» (15-20 хв.)
4. Мозковий штурм «Група – команда – колектив» (5-7 хв.)
5. Вправа «Дрім Тім» (15-20 хв.)
6. Відео «Подарунок рабина» (20-25 хв.)
7. Обговорення «Острів безпеки» (15-20 хв.)
8. Вправа «Лист пошани» (10-15 хв.)
9. Вправа «Палиця довіри» (10-15 хв.)
10. Вправа «Сіли-Встали» (7-10 хв.)
11. Вправа «Людська павутина» (7-10 хв.)
12. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: он-лайн тест Томаса на визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації.

Вправа «Тест»

Обговорення настрою учасників та дз

Мета: визначити потреби та очікування учасників та обговорити дз.

Час виконання: 5-7 хв.

Хід виконання: тренер називає три групи слів (солодощі, м'ясо, фрукти; фрак, спортивний костюм, джинси), а учасники повинні шикуватись у групи

відповідно до того, який варіант вони обирають. Однією із груп слів повинні бути варіанти очікувань учасників та їх настроїв.

Вправа «Один у полі»

Мета: продемонструвати ефективність команди

Час виконання: 10-15 хв.

Хід виконання: учасникам демонструються різноманітні картинки. Їх завдання запам'ятати якомога більше. Після цього учасники об'єднуються в групи та виконують теж саме завдання.

Питання для обговорення: скільки картинок запам'ятали, коли працювали одні? Скільки картинок запам'ятала команда? Коли вдалось запам'ятати, помітити більше деталей? Про що свідчить даний експеримент.

Вправа «Повітряні хмарочки»

Мета: отримати досвід перебування у спільноті.

Час виконання: 20 хв.

Хід виконання: Учасники об'єднуються у групи, отримують кульки та скоч. Завдання – побудувати піраміду, що може самостійно стояти та бути вищою, ніж у інших команд.

Питання для обговорення: якою була ваша роль у команді? як швидко ви впорались із завданням? що було складним? що найпростішим? які ваші потреби були задоволені? Що ви відчували під час виконання вправи? Що символізують кульки? якщо кулька лопалась, коли її надто сильно надували – що це може означати? Що можна зробити зі зруйнованою кулькою?

Мозковий штурм «Група – команда – колектив»

Мета: розмежувати поняття група, команда, колектив.

Час виконання: 7-10 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники аналізують поняття група, команда, колектив та дають визначення кожному з них.

Вправа «Дрім Тім»

Мета: проаналізувати та визначити риси ідеальної команди.

Час виконання: 15-20 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники пригадують ідеальні команди та називають риси такої команди. Тренер говорить, що над рисами, які називали учасники, група буде працювати під час заняття.

Відео «Подарунок рабина»

Мета: визначити важливість поваги та її вплив на людей.

Час виконання: 20 хв.

Матеріал та обладнання: проектор, комп'ютер, відео епізод

Питання для обговорення: Який подарунок зробив рабин? Як це вплинуло на поведінку монахів? Чому їх поведінка змінилась? Яка проблема була у громаді? Що допомогло змінити ситуацію?

Обговорення «Острів безпеки»

Мета: визначити важливість довіри для успіху команди та охарактеризувати передумови для побудови довірливих стосунків.

Час виконання: 15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники пригадують місце (компанія, група людей), де вони почувають себе найбезпечніше та найкомфортніше, а також визначають чому саме вони можуть там відчувати себе комфортно.

Вправа «Лист пошани»

Мета: виявити повагу до кожного з учасників.

Час виконання: 15 хв.

Матеріал та обладнання: аркуші паперу

Хід виконання: учасники пишуть своє ім'я на аркуші паперу та передають його наступному учаснику. Інший учасник повинен написати, за що вдячний тому, чиє ім'я написано на аркуші паперу.

Питання для обговорення: які емоції після виконання даної вправи? що дає така вправа команді?

Вправа «Палиця довіри»

Мета: згуртувати команду.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: палиця для тенту.

Хід виконання: учасники отримують палицю для тенту (легка та довга). Їх завдання – тримаючи палицю лише одним пальчиком опустити, підняти та знову опустити її. Обов'язкова умова – усі учасники тримають палицю та беруть участь у вправі.

Питання для обговорення: Які були відчуття під час виконання вправи? Що допомогло її виконати? Що заважало? Що свідчить виконання вправи про діяльність команди та її готовність до співпраці?

Вправа «Сіли-встали»

Мета: згуртувати команду; визначити рівень довіри учасників.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: учасники в парах стають спиною один до одного, беруть одне одного під руки та присідають кілька разів, доки не вийде синхронно. після цього пари об'єднуються у квартети і виконують теж саме. По закінченню квартети об'єднуються, аж доки усі не об'єднаються у одну групу, якій потрібно виконати те ж саме завдання.

Питання для обговорення: Які були відчуття під час виконання вправи? Що допомогло її виконати? Що заважало?

Вправа «Людська павутина»

Мета: згуртувати команду; визначити рівень довіри учасників.

Час виконання: 7-10 хв.

Хід виконання: учасники стають разом, закривають очі та беруть за руки один одного, утворюючи заплутані зв'язки. Після цього їм необхідно розплутатись не розриваючи рук.

Питання для обговорення: Які були відчуття під час виконання вправи? Що допомогло її виконати? Що заважало?

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: он-лайн тест Томаса на визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації.

Семінар 4. Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння.

Мета: визначити поняття конфлікту, його види та причини; розглянути стилі поведінки у конфліктних ситуаціях (за К. Томасом); визначити шляхи розв'язання конфліктів.

Матеріал та обладнання: відео-кліпи, аркуші А3, маркери, аркуші А4, кольорові олівці, шляхи розв'язання конфліктів (презентація), м'яч, роздатковий матеріал (кейси).

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7хв.)
2. Відео «Вілсон» (15-20 хв.)
3. Вправа «Що я знаю про конфлікт» (7-10 хв.)
4. Вправа «Алфавіт емоцій» (7-10 хв.)
5. Мозковий штурм «Переваги та недоліки конфліктів» (10-15 хв.)
6. Діагностична вправа «Я у конфлікті» (15 хв.)
7. Міні-лекція «Шляхи розв'язання конфліктів» (15 хв.)
8. Вправа «Чотири квадрати» (15-20 хв.)
9. Вправа «Гідна відповідь» (15-17 хв.)
10. Відео «Знедолені» (17 хв.)
11. Вправа «Нас з тобою єднає...» (10-15 хв.)
12. Завершення та оголошення дз (5 хв.)

Домашнє завдання: Пригадати конфліктну ситуацію з власного досвіду; написати шлях вирішення цієї ситуації з позицій лідерства служіння; виконати вправу «Чотири квадрати» для людини, з якою часто виникають непорозуміння.

Вправа «Трикутник очікувань»

Обговорення настрою учасників та дз

Мета: визначити потреби та очікування учасників та обговорити дз.

Час виконання: 5-7 хв.

Матеріал та обладнання: аркуші паперу

Хід виконання: учасники малюють трикутник; у кожній вершині учасники пишуть свої очікування від заняття, від групи та від себе.

Відео «Уілсон» (епізод з к.ф. «Вигнанець», 2000)

Мета: визначити, що було найважливішим для героя; яку роль відіграють стосунки у нашому житті.

Час виконання: 20 хв.

Матеріал та обладнання: комп'ютер, проектор, відео ролик.

Питання для обговорення: Чому відносини настільки важливі для нас? Що ви можете зробити в якості лідера без відносин? Які відносини важливі в бізнесі. Як страждає бізнес, якщо будь-які з цих відносин розриваються.

Вправа «Що я знаю про конфлікт»

Мета: визначити як учасники розуміють поняття конфлікт.

Час виконання: 7-10 хв.

Хід виконання: учасники говорять свої асоціації та розуміння поняття конфлікту. По закінченню тренер дає визначення конфлікту та його види.

Вправа «Алфавіт емоцій»

Мета: визначити, які емоції відчують учасники конфліктів.

Час виконання: 7-10 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники по черзі називають емоції, які виникають в учасників конфліктів, бажано за алфавітом.

Питання для обговорення: яким чином емоції впливають на поведінку учасників конфліктів?

Мозковий штурм «Переваги та недоліки конфліктів»

Мета: визначити переваги та недоліки конфліктів; показати, що конфлікти можуть мати позитивні наслідки.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники об'єднуються у чотири групи, дві з яких визначають позитивні риси конфлікту, а дві інші – негативні.

Питання для обговорення: яким чином можна знизити негативні риси конфліктів та посилити позитивні? Якщо у команді не виникає конфліктів, про що це свідчить?

Діагностична вправа «Я у конфлікті»

Мета: проаналізувати власну поведінку у конфліктних ситуаціях.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: попередньо учасники конфлікту пройшли тест Томаса на визначення власної стратегії поведінки у конфлікті. Тренер пояснює особливості усіх типів поведінки у конфліктних ситуаціях.

Міні-лекція «Шляхи розв'язання конфліктів»

Мета: продемонструвати, яким чином можна розв'язувати конфлікти з точки зору лідерства служіння.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: тренер описує та пояснює учасникам схему розв'язання конфліктної ситуації з позицій лідерства служіння.

Питання для обговорення: яким чином ви зазвичай розв'язуєте конфлікти? Що є найскладнішим у процесі розв'язання конфлікту? Як конфлікт впливає на стосунки між людьми?

Вправа «Чотири квадрати»

Мета: показати, як наше ставлення до людини впливає на її сприйняття.

Час виконання: 15-20 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники заповнюють фігуру, яка складається з чотирьох квадратів. У першому записують свої позитивні якості та риси характеру. У другому квадраті – негативні якості. У третьому – свої недоліки з точки зору людини, яка Вас обожає (у її очах вони будуть мати позитивний характер). У четвертому квадраті запишіть свої сильні сторони з точки зору свого запеклого ворога (він бачить їх як негатив).

Питання для обговорення: як наше ставлення впливає на сприйняття людини? Яким чином це впливає на поведінку у конфліктних ситуаціях? На їх розв'язання?

Вправа «Гідна відповідь»

Мета: опрацювання уміння конструктивного виходу з конфліктних ситуацій.

Час виконання: 15-17 хв.

Матеріал та обладнання: картки із фразами

Хід виконання: учасники сидять у колі. Кожен отримує картку, на якій записане якесь зауваження щодо зовнішності чи поведінки іншого учасника. Після цього учасники говорять цю фразу іншому учаснику, а його завдання – гідно відповісти на зауваження, не провокуючи продовження конфлікту. Кожен з учасників має побувати і в ролі того, хто провокує, і того, хто відповідає.

Питання для обговорення: чи легко було виконувати завдання? Чи сприймали ви серйозно зауваження учасників? Що допомагало знаходити конструктивні способи та відповіді?

Відео «Знедолені» (епізод з к.ф.)

Мета: проаналізувати поведінку героїв та визначити, чим їм довелося пожертвувати заради стосунків.

Час виконання: 25 хв.

Матеріал та обладнання: комп'ютер, проектор, відео ролик.

Питання для обговорення: Чим довелося знехтувати священику за відносини з Жан Вальжан? Що дало прощення священика героїні? Як це відео демонструє основний принцип прощення? Як це відео показує значення людей та стосунків?

Вправа «Нас з тобою єднає...»

Мета: показати, що пам'ятаючи про спільні риси та інтереси, простіше розв'язувати конфліктні ситуації.

Час виконання: 10-15 хв.

Хід виконання: учасники об'єднуються у пари та знаходять п'ять спільних рис, після цього пари об'єднуються у квартети і т.д.

Питання для обговорення: для чого необхідна така вправа?

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників; обговорення домашнього завдання.

Час виконання: 10 хв.

Хід виконання: спільно з учасниками тренер узагальнює матеріал заняття; просить учасників поділитись враженнями, зазначити важливі моменти; оголошує домашнє завдання.

Домашнє завдання: пригадати конфліктну ситуацію з власного досвіду; написати шлях вирішення цієї ситуації з позицій лідерства служіння; виконати вправу «Чотири квадрати» для людини, з якою часто виникають непорозуміння (вправи у зошиті).

Семінар 5. Лідерський спадок

Мета: підбиття підсумків занять; узагальнення понять; презентація проектів.

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Моя книга» (10-15 хв.)
3. Вправа «Світе, почуй мене!» (10-15 хв.)
4. Відео «У мене є мрія» (10-15 хв.)
5. Вправа «Через сто років» (10-15 хв.)
6. Вправа «Лист собі» (10-15 хв.)
7. Презентація проектів (30-40 хв.)
8. Завершення та узагальнення курсу (10 хв.)

Вправа «Моя книга»

Обговорення настрою учасників та дз

Мета: визначити потреби та очікування учасників та обговорити дз; проаналізувати події власного життя та презентувати їх іншим.

Час виконання: 15-20 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники уявляють, що їх життя – це книга. Охарактеризуйте її, вкажіть назву та жанр, опишіть основні розділи, зверніть увагу на обкладинку, основне враження та ін.

Вправа «Світе, почуй мене!»

Мета: визначити, що було найважливішим для героя; яку роль відіграють стосунки у нашому житті.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: стікери; плакат А3; зошит

Хід виконання: учасники записують фразу (у зошиті та на стікері, який потім наклеюють на плакат), яку хотіли сказати світові, за якою хотіли, щоб їх впізнавали, так би мовити слоган життя.

Відео «У мене є мрія» (промова М.Л.Кінга)

Мета: визначити як учасники розуміють поняття конфлікт.

Час виконання: 10-15 хв.

Хід виконання: учасники переглядають відео та обговорюють його.

Питання для обговорення: яким чином М.Л.Кінг змальовує своє бачення?

Вправа «Через сто років»

Мета: дати можливість учасникам подумати про своє призначення та бачення.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники міркують та мріють, чим би вони хотіли запам'ятись та бути відомим, що б вони хотіли про них говорили через сто років.

Вправа «Лист собі»

Мета: визначити короткотривалі та довготривалі цілі учасників.

Час виконання: 10-15 хв.

Матеріал та обладнання: зошит

Хід виконання: учасники пишуть листа собі через п'ять років (по закінченню університету).

Питання для обговорення: яким ви бачите себе через п'ять років?

Презентація проектів

Учасники презентують власні проекти.

Завершення

Мета: узагальнення матеріалу; одержання зворотного зв'язку від учасників.

Хід виконання: учасники називають три основні ідеї, які вони запам'ятали з курсу, три речі, які їх вразили та три речі, які б вони хотіли змінити у курсі.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Університетські студії» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип покрокової звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю подано у табл. 6.1.

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 4	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	2	2	4	4	3	3	2	2
Відвідування семінарських занять	1	5	5	2	2	5	5	5	5
Відвідування на практичному занятті	1								
Робота на семінарському занятті	10	5	50	2	20	5	50	5	50
Робота на практичному занятті	10								
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	1	5	1	5	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>		92		56		88		92	
Максимальна кількість балів									
Розрахунок коефіцієнта		Розрахунок: $328:100=3,3$ Студент набрав: 305 балів Оцінка: $305 : 3,3 = 92$ бали (А)							

Методи контролю

Перевірка й оцінювання знань студентів здійснюється методами контролю та самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності (методи усного, письмового, практичного контролю та методи самоконтролю). Об'єктами контролю є систематичність, активність і результативність роботи студента впродовж семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни

в межах аудиторних занять, а також виконання завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, він має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Оцінювання самостійної роботи й активності на практичних заняттях здійснюється за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;

3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;

4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язанні завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, уміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Модульний контроль є результатом вивчення кожного модуля, який містить підсумок усіх форм поточного контролю та виконання модульної контрольної роботи. Завдання для проміжного контролю знань студентів охоплюють теми, які вивчаються в межах окремих модулів.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

✓ вчасність виконання навчальних завдань;

✓ повний обсяг їх виконання;

✓ якість виконання навчальних завдань;

✓ самостійність виконання;

✓ творчий підхід у виконанні завдань;

✓ ініціативність у навчальній діяльності.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання

Змістовий модуль 1. Я – студент

№1

Надати відповідь на запитання:

1. У чому, на Вашу думку, полягає престижність статусу "студент"?
2. Що відрізняє, на Вашу думку, студента-грінченківця від студента іншого університету.

№2

Розв'яжіть ситуативне завдання.

Молодий викладач одного разу не стримався і почав обурено кричати на першокурсника, який справді був перед ним винний. Той слухав викладача, а

потім так собі спокійно запитав: "Чого ти репетуєш?" Викладач зупинився, вражений. Аудиторія затихла. Нечувана зухвалість - сказати викладачеві "ти"!

Запишіть аналіз ситуації та пропозиції щодо вирішення конфлікту.

Вимоги до оформлення роботи – друкований текст формат А-4, кегель 14, міжрядковий- інтервал одинарний.

Методичний матеріал для проведення занять в Музеї Б. Грінченка.

Тематичні блоки:

- 1) Родинне життя Бориса Грінченка
- 2) Біографія Б. Грінченка
- 3) Б. Грінченко в колі визначних національних діячів
- 4) Наукова і творча спадщина Б. Грінченка
- 5) «Місця пам'яті» Б. Грінченка
- 6) Б. Грінченко і сучасність

Список стендів (вітрин), які ми маємо (за хронологічно-географічним принципом):

1. Слобожанщина 1863-1875.
2. Харків 1875-1885.
3. Херсон 1885-1887.
4. Луганщина 1887-1893.
5. Чернігів 1894-1902.
6. Київ 1902-1909.
7. Італія 1909-1910.
8. Ми – грінченкознавці.

У запропонованих двох варіантах питань по-можливості збалансовано відповідність тематичних блоків та інформації, відбитої на стендах (вітринах), а також рівень складності.

ВАРІАНТ 1

1) Родинне життя Бориса Грінченка.

1. До якого стану Російської імперії належав рід Грінченків? (Стенд №1)
2. Що за Заповітом Б.Грінченка спадкувала його дружина (Стенд №8)
3. Які домашні рукописні журнали видавав Б.Грінченко для своєї дочки Насті? (Стенд № 4, ін.)
4. З ким із сестер до кінця життя плідно спілкувався Б.Грінченко? (Стенд №5, ін.)
5. Опишіть родинне життя Грінченків у Чернігові. (Стенд №5)

2) Біографія Б.Грінченка.

1. Який номер Членського квитка Товариства «Просвіта» у Києві, заснованого в пам'ять Т. Шевченка, був у Б. Грінченка? (Стенд № 6)
2. Яка найвища оцінка у Б. Грінченка була у Свідостві про закінчення IV класу Харківського реального училища? (Стенд №2)
3. До якої таємної політичної організації, створеної 1892 р., належав Б.Грінченко разом з І. Липою та ін? (Стенд №4)
4. Який Музей українських старожитностей впорядкував Б. Грінченко разом з дружиною (Стенд № 5)

5. Хто з історичних діячів України заслугував на окрему увагу у творчості Б. Грінченка ? (Стенд №4, №8)

3) Б.Грінченко в колі визначних національних діячів.

1. Назвіть визначних національних діячів, з якими листувався Б.Грінченко.
2. Яку роль у долі Б. Грінченка зіграв І. Нечуй-Левицький? (Стенд № 2)
3. Хто був постановником і режисером п'єс Грінченка? (Стенд №5)
4. Яке видання О. Русова рецензував Б. Грінченко? (Стенд № 3)
5. Хто і чому назвав Б. Грінченка «диктатор»? (Стенд №8)

4) Наукова і творча спадщина Б. Грінченка.

1. В якому році вийшла друком перша народопроектна книжка Б.Грінченка (Стенд №2)
2. Коли найбільше виявився талант Б. Грінченка як редактора і публіциста? (Стенд № 6)
3. Назвіть основні напрями творчої і наукової роботи Б. Грінченка у Чернігові (Стенд №5)
4. Перелічте назви художніх творів Б. Грінченка для дітей.
5. Яке найбільш значуще здійснене Б. Грінченком видання з лексикографії? (Стенд №6)

5) «Місця пам'яті» Б. Грінченка

1. Природу якої місцевості описав Б. Грінченко у творі «Сонячний промінь»? (Стенд №4)
2. У якому соборі Києва відспівували Б. Грінченка? (Стенд №7)
3. У приміщенні «Народного дому» у Києві відбувалися публічні заходи «Просвіти», очолюваної Б. Грінченком. За якою адресою зараз знаходиться ця будівля ? (Стенд №6)
4. Коли Б. Грінченко жив і працював у Чернігові? (Стенд № 5)
5. Де за царського режиму 15-літнього Б. Грінченка вперше було ув'язнено (Стенд №1; №2)

6) Б. Грінченко і сучасність

1. Коли в парку біля корпусу Університету на Б.-Кудрявській, 18/2 було відкрито пам'ятник Борису Грінченку?
2. Назвіть відомих вам грінченкознавців (дослідники постаті, життя, наукової та творчої діяльності Б. Грінченка) ? (Стенд №8)
3. Який видавничий проєкт на сучасному етапі готує НДІ грінченкознавства? (Стенд №8)
4. Як вшанувала держава Україна Б. Грінченка? (Стенд №8)
5. Де зараз зберігається особовий архів Б. Грінченка та його бібліотека? (Стенд № 8)

ВАРІАНТ 2

1. Родинне життя Грінченка

1. Як батько організував початкове навчання Бориса? (Стенд №1)

2. Назвіть дату укладання шлюбу Бориса Грінченка та Марії Гладіліної. (Стенд №2)
3. Який життєвий шлях обрала дочка Б. Грінченка Анастасія? (Стенд №6)
4. З ким із родичів підтримували зв'язки Грінченки із Італії? (Стенд №7)
5. Опишіть родинне життя Грінченків на Луганщині. (Стенд №4)

2. Біографія Б. Грінченка

1. В якому році Б. Грінченка було обрано дійсним членом наукового товариства ім. Шевченка у Львові? (Стенд №6)
2. Якими документами підтверджено право Б. Грінченка на вчителювання? (Стенд №2)
3. До якої громадської організації входив Б. Грінченко під час перебування у Чернігові? (Стенд № 5)
4. Яка була сфера професійної діяльності Б. Грінченка у Херсоні? (Стенд № 3)
5. На кого з запорозьких гетьманів, за висловом Є. Чикаленка, зовні був схожий Б. Грінченко? (Стенд №4)

3. Б. Грінченко в колі визначних національних діячів

1. Назвіть визначних національних діячів з Західної України, з якими співпрацював Б. Грінченко.
2. Хто така є Христина Алчевська, яка її роль у долі Б. Грінченка (Стенд № 4)
3. Хто виконав у першій постановці п'єси Б. Грінченка «Ясні очі» роль Аміні? (Стенд №5)
4. Талант якого молодого літератора підтримав Б. Грінченко? (Стенд №6)
5. Хто і чому назвав Б. Грінченка «символ цілої епохи»? (Стенд №8)

4. Наукова і творча спадщина Б. Грінченка

1. Процитуйте перший друкований художній твір Б. Грінченка (Стенд №2)
2. Який журнал О. Русова рецензував Б. Грінченко (Стенд №3)
3. Назвіть основні напрями наукової роботи Б. Грінченка у Києві (Стенд №6)
4. Перерахуйте, переклади яких західноєвропейських авторів зробив Б.Грінченко
5. Яку назву мало найбільш значуще здійснене Б. Грінченком видання з етнографії (Стенд №5)

5. «Місця пам'яті» Б. Грінченка.

1. З якою власною назвою пов'язано походження одного з псевдонімів Б.Грінченка – Вільховий ? (Стенд №1)
2. Де помер Б. Грінченко (Стенд №7)
3. У якій школі Б. Грінченко вчителював у 1887-1893 рр. ? (Стенд №4)
4. Яке місто, де Б. Грінченко жив і працював, залишило найменш приємні враження? (Стенд № 3)
5. 1907 р. вдруге заарештовували Б. Грінченка. Він опинився у в'язниці, де раніше перебувала його дочка Настя. Якої саме? (Стенд №6)

6. Б. Грінченко і сучасність.

1. Коли в Університеті було відкрито Музей Бориса Грінченка?
2. Хто автор першої монографії про Б. Грінченка? (Стенд № 8)
3. Скільки томів містить найбільш повне видання творів Б. Грінченка 1928-1930 рр. ? (Стенд № 8)
4. Який науковий захід щороку проводить Університет на честь дня народження Б. Грінченка? (Стенд № 8)
5. Якій установі і з якою умовою Б. Грінченко заповів свою бібліотеку? (Стенд № 8)

Змістовий модуль 2. ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА»

Модуль 2 . Журналістика і суспільство

Завдання 1. Надати базові теоретичні поняття журналістики як сфери діяльності, як творчого процесу зі збору, аналізу, виробництва та доставки актуальної інформації до споживача та основні принципи роботи журналіста.

Модуль 3. Журналістика: засоби та інструменти

Завдання 1. Сформувати у студентів загальні уявлення про сучасні тенденції розвитку інформаційного простору України і світу. Ввести їх у систему усталених термінів та понять професійної діяльності ЗМІ. Визначити основні принципи в роботі журналіста з отримання, обробки та створення журналістських матеріалів для потреб демократичного суспільства.

Модуль 4. Лідерствослужіння

Підготувати соціальний проєкт за наступними вимогами:

- Назва проєкту;
- Мета (основна ідея, яку учасники намагатимуться втілити у життя)
- Актуальність (стан проблеми, на розв'язання якої направлений проєкт, яким чином ситуація впливає на певну соціальну групу та суспільство загалом)
- Результати (досягнення на кожному етапі проєкту)
- Цільова група (категорія людей, чиє життя покращиться у результаті втілення проєкту)
- Завдання (основні кроки, спрямовані на досягнення мети проєкту)
- План реалізації (план-графік запланованих заходів)
- Бюджет (основні витрати, які необхідні для реалізації проєкту)
- Подальший розвиток проєкту (перспективні напрями діяльності після реалізації проєкту).

Критерії оцінки результатів самостійної роботи.

У процесі виконання самостійної роботи викладач оцінює:

- рівень засвоєння студентом навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання;
- вміння використовувати теоретичні знання при виконанні практичних задач;

- обґрунтованість та логічність викладення самостійно вивченого матеріалу;
- повноту розкриття теми дослідження;
- оформлення матеріалів згідно з висунутими вимогами;
- максимальна кількість балів за 1 (одне) виконане завдання – 5.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульна контрольна робота проводиться після вивчення певного змістового модуля. Оцінюється за виконання завдань у формі, зазначеній викладачем у робочій програмі. Кількість модульних контрольних робіт з навчальної дисципліни – 4, виконання кожної роботи є обов'язковим.

При оцінюванні модульної контрольної роботи враховується обсяг і аргументованість виконаних завдань. Правильне виконання всіх завдань оцінюється максимально у 25 балів.

Орієнтовний перелік запитань для модульної контрольної роботи «Я – студент»

1. За Навчальним планом «Реклама і зв'язки з громадськістю» проведіть опис двох навчальних дисциплін на вибір за такими показниками:
  - відноситься до обов'язкових чи вибіркових?
  - впродовж яких семестрів якого курсу вивчається дисципліна?
  - загальний обсяг кредитів, виділених на дисципліну;
  - загальний обсяг годин дисципліни;
  - обсяг годин лекцій, семінарів, практичних, лабораторних;
  - обсяг годин на самостійну роботу студента;
  - обсяг годин модульного контролю;
  - яка форма семестрового контролю і у якому семестрі?
2. Які сподівання Ви пов'яжете з навчальним закладом, до якого вступили навчатися?
3. Які проблеми щодо адаптації до навчання у вищій школі Ви відчули, і яким чином Ви їх долаєте?
4. Які пропозиції щодо роботи музею Бориса Грінченка з відвідувачами Ви могли б запропонувати?

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Університетські студії» завершується підсумковим контролем – заліком за результатами засвоєння всіх змістових модулів – «Я – студент», «Лідерствослужіння», «Вступ до спеціальності «Журналістика».

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
Відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТКА ДИСЦИПЛІНИ «Університетські студії»

Разом: 120 год., лекцій – 22 год., семінарських – 34 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 56 год., залік

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI										
Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II				Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV													
Назва модуля	<i>Я - СТУДЕНТ</i>				ВТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА <i>Журналістика і суспільство</i>				ВТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ЖУРНАЛІСТИКА <i>Журналістика: засоби і інструменти</i>				<i>ЛІДЕРСТВОСЛУЖІННЯ</i>													
Кількість балів за модуль	87 б.				56 б.				88 б.				92 б.													
Лекції	відвідування - 2 б.				відвідування - 4 б.				відвідування - 3 б.				відвідування - 2 б.													
Теми лекцій	Мій Університет – 1б.		Я – студент-грінченківець – 1б.		Роль і місце сучасних ЗМІ у житті людства – 1 б.		ЗМІ і інформація – 1 б.		ЗМІ як вид бізнесу і індустрія – 1 б.		ЗМІ і аудиторія – 1 б.		ЗМІ як дзеркало реального життя – 1 б.		ЗМІ та їх ресурси – 1 б.		ЗМІ та джерела отримання інформації – 1 б.		Знайомство – 1б.		Лідерство – 1б.					
Теми семінарських занять Теми семінарських занять	Феномен Бориса Грінченка – 2+20 б.		Я в інформаційному середовищі – 2+20 б.		Як захистити себе у соціальних мережах – 1+10 б.		«Я обрав професію журналіста, тому що...» – 2+20 б.				«Інформаційна піраміда» як спосіб «конструювання» новинного матеріалу у друкованих ЗМІ – 2+20 б.		Способи створення новинного матеріалу у аудіовізуальних ЗМІ – 2+20 б.		Перевірка отриманої інформації на достовірність-запорака успішної діяльності журналіста – 1+10 б.		Університет та його роль у розвитку лідерства – 1+10 б.		Служіння як основний вид діяльності лідера – 1+10 б.		Створення команди та особливості командної роботи – 1+10 б.		Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння – 1+10 б.		Лідерський спадок – 1+10 б.	
Самостійна робота	5x2=10 б.				5 б.				5 б.				5x2=10 б.													
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 – 25 б.				Модульна контрольна робота 2 – 25 б.				Модульна контрольна робота 3 – 25 б.				Модульна контрольна робота 4 – 25 б.													

8. Рекомендовані джерела: «Я – студент».

Основна

1. Я — студент : навч. посіб. / За заг. ред. Огнев'юка В.О. 9-те вид., зі змінами. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 216 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31834/7/%D0%AF%20-%20%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%202020_22-10-2020.pdf (дата звернення: 17.08.2023).
2. Вища освіта : Інформаційно-аналітичний портал про вищу освіту в Україні та за кордоном. URL: <http://vnz.org.ua/> (дата звернення: 17.08.2023).

Додаткова

1. Бойчук О. Студент у суспільстві знань – зарубіжний погляд. *Науковий світ*. 2004. № 3. С. 20–27.
2. Жильцов О. Б., Леонтева Ою. В. Портрет першокурсника сучасного університету. Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір : матер : Міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 берез. 2012 р.) ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка [рекол.: В. О. Огнев'юк, В. П. Андрущенко, Л. Л. Хоружа та ін.]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. С. 122–127.
3. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. Київ : Видавничий дім. 2003. 413 с.
4. Грушевський В.О. Особливості соціально-психологічної адаптації студентів-першокурсників до навчання у ВНЗ. *Психологічні науки*. Випуск 2.12 (103). С. 67-72. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/15_21.pdf (дата звернення: 19.08.2023).
5. Жильцов О. Б. Портрет першокурсника сучасного університету. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір* : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. м. Київ, 28–29 берез. 2012 р. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. С. 122 – 127.
6. Закалик Г.М. Психологія розвитку та успіху особистості. Львів : Видавництво Львівської Політехніки, 2019. 488 с.
7. Калашнікова Л. М., Жерновникова О.А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навч. посіб. Харків, 2016. 260 с. URL: <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1086/3/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9B.%20%D0%9C.%2C%20%D0%96%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%9E.%20%D0%90.%20%D0%9F%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8%20%D1%83%20%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B0%D1%85%20%D1%96%20%D1%82%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D1%86%D1%8F%D1%85%20%20.pdf> (дата звернення: 18.08.2023).
8. Гансен А. Інстамозок. Як екранна залежність призводить до стресів і депресії : пер. Г. Топіліна. Київ : Наш Формат, 2020. 200 с.

9. Новікова Ж.М. Психологічна адаптація та преадаптація студентів-першокурсників в умовах нестабільного світу. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 80 – 84. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/2/18.pdf> (дата звернення: 20.08.2022).
10. Повнотекстова колекція творів Б. Грінченка. URL: <http://library.kubg.edu.ua/resursi/e-resursy/2012-08-15-10-09-40/povnotekstova-kolektsiia.html> (дата звернення: 20.08.2023).
11. Смаль Ю. Як я була ботом. Київ : Комора, 2019. 152 с.

Рекомендовані джерела: «Вступ до спеціальності «Журналістика»».

Основні

1. Про медіа : Проект Закону України від 27.12.2019 № 2693 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kompkd.rada.gov.ua/uploads/documents/32622.pdf>
2. Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21.11.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3759-12?test=dCCMfOm7xBWMaZdEZi0L3VabHI4eos80msh8Ie6#Text>

Додаткові

1. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січ. 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: Закон України від 09 січ. 2007 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2007. № 12. С. 102.
4. Вайшенберг З. Новинна журналістика. Київ : Академія Української Преси Центр вільної преси, 2005.
5. Вальтер фон Ла Рош. Вступ до практичної журналістики. Київ : Академія Української Преси, 2005.
6. Михайлин І.Л. Основи журналістики : підручник / Вид. 2-е доп. і поліпш. Харків ; ХІФТ, 2000.
7. Приступенко Т. Теорія журналістики: етичні та правові засади діяльності ЗМІ; навч. посіб. Київ : Інститут журналістики. 2004.
8. Різун В. Основи журналістики у відповідях та заувагах. Київ, 2004.
9. Шнайдер В. Новий посібник з журналістики та онлайн-журналістики / Вольф Шнайдер, Пауль-Йозеф Рауе. Київ : Академія Української Преси, Центр вільної преси, 2014

Рекомендовані джерела: «Лідерствослужіння».

Основні

1. Я — студент : навч. посіб. / За заг. ред. Огнев'юка В.О. 9-те вид., зі змінами. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2020. 216 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31834/7/%D0%AF%20-%D1%81%D1%82%D1%83%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%202020_22-10-2020.pdf (дата звернення: 17.08.2023).
2. Abel, A. T. (2000). The characteristics behaviors, and effective work environments of servant leaders : A Delphi study [[electronic resources] thesis].

Blacksburg, Va: University Libraries, Virginia Polytechnic Institute and State University.

3. Autry, J. A. (2004). *The servant-leader : How to build a creative team, develop great morale, and improve bottom-line performance* (1st paperback ed.). New York: Three Rivers Press. ISBN: 1400054737 ; xxi, 266 p

4. Baker, M. M. (2003). *Community building and the power of relationships in organizations*. [PhD. Diss].

5. *Becoming authentic: The search for wholeness and calling as a servant-leader..* (2007) (Trevor M. Hall, Ed.). South Bend, Ind: Cloverdale Books. ISBN: 9781929569366; xv, 119 p.

6. Bijl, J., & Leene, J. (2003). *Power in creation : Extraordinary leadership* (J. Ellis, Trans.). ISBN: ; 116 p.

Додаткова

1. Covey, Stephen. *Leadership Is a Choice*. New York: Simon & Schuster, 2001

2. Daniel W. Wheeler (2012). *Servant Leadership for Higher Education: Principles and Practices*. Jossey-Bass

3. De Pree, M. (1987). *Leadership is an art*. East Lansing, MI: Michigan State University Press.

4. De Pree, M. (1992). *Leadership jazz* (1st ed. (hardback)). New York: Dell/Currency Doubleday.

5. Trevor M. Hall, ed (2007). *Becoming Authentic: The Search for Wholeness and Calling as a Servant Leader*

6. Hunter, J. (1998). *The servant : a simple story about the true essence of leadership*. Rocklin, Calif: Prima Pub.

7. Dr. Kent M. Keith (2008). *The Case For Servant Leadership*. Westfield, Ind.: Greenleaf Center for Servant Leadership.

8. Gunderson, D. (2006). *The leadership paradox : a challenge to servant leadership in a power-hungry world*. Seattle, WA: YWAM Pub.

9. Redd, K. & Pastoral. (2009). *Stand Tall : Essays on life and servant leadership*. Indiana, Westfield: Greenleaf Center for Servant Leadership.

10. Greenleaf, R., Spears, L., Covey, S. & Senge, P. (2002). *Servant leadership : a journey into the nature of legitimate power and greatness*. New York: Paulist Press.

11. Robert K Greenleaf (2008). *The Servant as Leader*. Indiana, Westfield: Greenleaf Center for Servant Leadership.

12. Marshall Christensen (2012). *Creating University Cultures of Leadership*. Co-Serve Int.

13. Marshall Christensen, Yerezhap Mambetkazyev, and Daniel Ballast, (2011), USA-Kazakhstan. *In the name of future generations*. Ust-Kamenogorsk: KAFU Publications (Russian Version)

14. Spears, L. C. (2001). *Focus on Leadership: Servant-Leadership for the Twenty-First Century*. New York: John Wiley & Sons

15. *Handbook of Leadership Theory and Practice: A Harvard Business School Centennial Colloquium*. Edited by Nitin Nohrai and Rakesh Khurana. Harvard Business Press, 2010, Boston, Massachusetts

16. Ayodele Kolawole Olanrewaju and Ezeokoli Rita Nkiruka. Undergraduates' Social and Psychological Functioning: The Need for Social Re-orientation. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, ISSN: 2278 – 0998, Vol.: 5, Issue.: 3 (March)